NOVICE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvarí.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII. V Ljubljani v saboto 3. marca 1855. List 18.

S kterimi travami naj se obsevajo senožeti, kako in kdaj?

Po nemškem inženirja Preuschen-a.

V več listih smo razlagali gospodarjem, da je potreba obdelovati tudi senožeti in smo jim popisali vse trave in tudi mnogo druzih rastlin po njih večji ali manjši vrednosti. Gospod Preuschen, kterega nam je sl. graška gospodarska družba za drenažo zemljišč poslala in ki je na senožetih tako rekoč domá, je v nemškem tudi „Novícam“ priloženem listu naše gospodarske družbe razglasil popoln nauk: „ktere trave naj se izbirajo za napravo senožet“. Ker ta nauk obsega marsiktero zlato zerno, se nam potrebno zdí, da tudi „Novíce“ poberejo te zernja in jih ohranijo v svojih listih v poduk vsim, ki želé umno gospodariti tudi s senožeti.

Ker smo v listih 2. do 9. našteli vse trave za suhe ali mokre senožeti in popisali njih lastnosti, in je tudi gosp. Preuschen v svojem spisu to storil, ne bomo ponavljali kar smo že enkrat rekli. Podamo se tedaj dalje, kjer sledeče razklada:

„Ni vsaka zemlja za vsako travo; po vlažnosti zemljiša se morajo izbirati trave, ene hočejo suho, druge bolj vlažno (mokrotno) zemljo, v mokri zemlji pa se naše boljše trave celó ne sponašajo, — takošna se mora popred v suho predelati. Kdor tega ne porajta in seje „marine mèrdjelice“, to je, brez pomislika to ali uno travno seme, tak bo slabo ogleštal svojo senožet, in odtod tudi pride, da ta na vso moč hvali kako travo, ktero uni zaničuje. Če gospodar seje kihec ali kihecno pahovko (agrostis stolonifera, Fioringras) na suho senožet, bo pač slabo opravil, in vendar ta trava na vlažnem in močirnem svetu daje prav dobro seno. Nemška detelja (lucernska) kako neprecenljiva je v debeli, globoki zemlji! — če pa jo deneš v plitvo pešenko, kakošna bo!

Kakor se obilniši ali pičliši pridelk merve in otave ravna po lastnosti zemlje, tako se tudi dobrota ravna potem, kdaj se seno (merva) kosí. Nektere trave imajo o cvetji naj več tečnega (redivnega) v sebi in take se imajo tudi takrat kositi. Nektere nasproti so pred cvetjem, druge po cvetji, kadar seme delajo, naj bolj tečne; tako, postavimo, je pred cvetjem senožeška tratnica (poa pratensis, Wiesenrispengras), in repulja (bromus erectus, Riesentrespe), — o cvetji pa senož. bilnica (festuca prat., Wiesenschwingel), — kmali po cvetji mačji rep (Timoth.), — ob nastavljanji semena pa mehki glistnik (bromus moll., weiche Trespe) naj bolj tečen.

Če bi te trave kosili drug čas, bi nakosili namest prav dobrega sena prazno slamo.

Dobro dobro je tedaj treba paziti, da zgodnjih trav ne sejemo s poznimi skupej, temuč da mešamo take, ki so ob zlo enakem času naj bolj tečne.

Za zgodnjo senožet, kamor se voda napeljuje, z nekako vlažno pa močno zemljo je sledeča zmes naj pripravniša: pasja trava (Knaulgras), lesičji rep (Wiesenfuchsschwanz), navadna divja ljulika (englisches Raigras) in rudeča detelja (rother Klee).

Na zgodnjo šotno senožet pa naj se sledeče trave vkup sejejo: senožeška tratnica, medena trava (Honiggras), kihecna pahovka, stročnata detelja ali marijni žolnici (Hornklee) in rosula (Ruchgras).

Za zgodnje suhe senožeti je naj bolj pripravna sledeča zmes: navadna divja ljulika, rosula, plotna grašica (Zaunwicke), korninšica, mala bela detelja in rumena detelja.

Veliko bolje je tudi vselej več tacih trav skupej sejati, ki zorijo ob enakem času, in da so nektere višje nektere nižje, ker le tako se napravi prava gosta trava, zakaj, če sejemo le visoke trave, bo merva redka, kakor žito, — če pa sejemo le nizko (spodnjo) travo, bo sicer senožet gosta, pa nakosilo se ne bo merve veliko, ker je trava prekratka bila.

Dobrotljiva natora nas je z vsim oskerbela: z visokimi in nizkimi travami, le umno nam je izbirati treba, kadar si napravljamo travnik.

Z vsim pa vendar še ni vse opravljeno, če ne dobimo dobrega semena, ki rado kalí, in ga ne posejemo v pravi meri. Kakor gospodarji skoparijo včasih, ko je skoparija njih lastna škoda, tako je večidel tudi s posévo travnih semen. Ne! da bi svetovali semen trositi nemarno — al med „premalo“ in „preveč“ je srednja pot in ta je prava pot.

Naše boljše trave imajo že tako natoro, da izzačetka rastejo prav počasi, tedaj jih plevel lahko zamorí, ali če so preredke, jim vročina, veter in moča lahko škodje.

Če smo dobili frišno, dobro kaljivo seme, je za 1 oral ali joh 50 funtov travnega semena in pa 10 do 15 funtov rudeče in bele detelje ravno prava mera, zlasti če na tako obsejano senožet še ob času velike suše zamoremo vode napeljavati. Če pa si je gospodar seme sam nabiral, se lahko zgodí; da tudi nezrelega vmes vjame, — ali če je senožet taka, da je nemore močiti, bo pa vselej naj bolje opravil, če na 1 oral 90 funtov ali 1 cent semena vzame. (Konec sledí.)

Krompir med ječmenom in laško repico.

Gosp. prof. dr. Hlubek je na vertu štaj. gospodarske družbe lani sadil krompir med ječmen in med laško repico (topinambur), da bi zvedil: ali se zares tako krompir obvaruje bolezni? in je v poslednjem družbenem listu povedal, da je res tako.

Polovico njive je obsejal z ječmenom in med ječmen je 7 verst krompirja posadil; verste so bile po 6 čevljev saksebi; ravno tisti dan (3. majnika) je na drugo polovíco njive ravno toliko in ravno tacega krompirja tudi v 7 verst posadil pa brez ječmena.

Poleg tega je na drugem prostoru sadil med laško repico krompir tako, da med dve je vsadil en krompir.

6. oktobra je skopal krompir in je iz 7 verst med ječmenom pridelal 495 krompirjev, ki so vagali skupej 13 funtov in 11 lotov; ne enega ni bilo gnjilega med njimi. Na drugem prostoru brez ječmena pa je pridelal 842 krompirjev, ki so vagali 90 funtov in 24 lotov, izmed kterih pa je 165 bolnih bilo.

Če se te dve skušnji primerjate, je očitno: 1) da med žitom sajeni krompir ni gnjil, 2) da se ga pa med žitom po številu dvakrat, po vagi pa sedemkrat manj pridela.

Krompir sajen med laško repico tako, da med dvema repicama je bil en krompir, je med 152 pridelanimi razun enega vès zdrav bil; na tistem prostoru pa, kjer je bil v 6 verstah posajen tako, da je bila laška repica po 4 čevlje saksebi in krompir vmes, je pa med pridelanimi 301 bilo 44 gnjilih. Pa to ni bilo v vsih verstah enako, ampak bolj ko je krompir v senci laške repice stal, bolj zdrav je bil.

Te skušnje s predlanskimi skušnjami vred mi dajo pravico, da smem reči: da krompir ne gnjije, če se posadí v primerno senco, ali saj le malo. Tako piše gosp. prof. Hlubek.

Zgodovinska čitanka.

Napad Kozakov na Carigrad v letu 1590.

(Konec.)

Ostalih vojakov ni bilo treba spodbujati; oni niso druzega želeli, kakor se bojevati z neverci podnevi in ponoči. Sultan Amurat, razljuten zavolj zgube, se posluži poslednjega sredstva: zapovedal je dobrovoljcem v sovraga se zagnati; Kihajabeg jih je vodil. Poznamo jih po černih kaftanih in tkanih turbanih; od njihovih sabelj se je utrinjal blesk, in v njih sredi se vije zastava preroka. Sinovi smerti vihrajo neprestrašeno naprej. Odprè se kervavo pozorišče. Pervi redi padejo pod terdnjavo od topov, ali zadnji preskočijo mertve. V drugo zagromé streli kozaški, — novi kup mertvih, — al serčni se pripravljajo za nov napad.

Že je gerške topničarje prepadel strah, pa ataman ni zgubil poguma: zaničevavno pogleda na plašúne in na svoje slavne viteze mladenče, skoči raz konja, postavi se na čêlo 500 bojnikov in s krikom „naprej!“ so se gnali Kozaci, udarši v kose, za svojim atamanom.

Sprejeli so se na mostu širokega prekopa pred braniščem. Turški prostovoljci poprimejo za sablje, Kozaci zazvonijo nad glavami nevernikov s kosami. Majal se je most pod težo vojščakov; od obéh straní letajo vojaški oddelki k prikopu. Janičarji pridejo prostovoljcem na pomoč; pa Čorba in Butovič ne pustita svojih bratov brez podpore. Bitva terpí do večera. V tem predrè mladi Konašević v gosto sredo turške vojske in s koso preseka sveto drevce, na kterem se je vila zastava preroka. Na kosce se je razdrobila žerd, verh se je odlomil, zastava preroka je padla na tla. To viditi se prestrašijo Turci in s žalostnim krikom se na straní raztečejo.

Strah predrè celó v palačo Sultanovo. Pokliče se svetovavstvo, zakladi se nakladajo na vozove, in brana „topkapu“, kjer je poslednji cesar padel in kjer so Turci v Carigrad prišli, se zdaj odprè v pribežališče muzelmanom za Bospor. Ponosni ataman še nezadovoljen z zmago, hoče Carigrad v svoje roke dobiti. Ukaže tope nameriti proti brani, da bi jo razrušil. Kozakom je ukazal v redu stati in pripravljati se k naskoku. Topi pokajo, brana se stresa. Kozaci se pripravljajo k naskoku — v tem zapazijo belo zastavo na brani. Umolknila je strelba, brana se je odperla, četni svetovavec muzelmanov pride ven. Ataman je stal na razvalini enega poslopja, njegovi krog njega.

Kihaja-bej, on, ki je vodil prostovoljce, je stal na čêlu poslancev, in vendar je z ošabnim čelom in smelim okom se približal sovražniku. „Kaj hočeš, muzelman?“— ga upraša ataman.

„Kozak! Gospod moj in samovladar, vnuk Mahomeda, sin sonca, gospod na morji in na suhem, sultan Europe, Azije in Afrike mogočni, je razserden nad tvojo ošabnostjo in ti ukazuje, pobrati se iz njegovega gospodstva. Al pri vsi svoji serditosti ti vendar dovoli, sabo vzeti, česar želiš, ako urno odideš,— govori kaj češ?“

Desnica atamanova se je sama od sebe stegnila po ostri sablji, — al spominja se, da oseba poslanca je posvečena; tolaživši jezo zaverne takole: Povej ti svojemu sultanu, da bom jez še pred polnočjo vès njegov seraj napolnil s Kozaci; povej mu, da bom vse njegove poslopja razrušil in vam nevernikom vsim glave vzel. Ako se pa pred menoj poniža in milosti prosi, prizanesem dostojnosti sultanski, pa mora mi plačati od vsih glav davek, in sicer dva korca suhega zlata, pet korcev suhega srebra, 5000 damascenk in ravno toliko dvocevk janičarskih, 8000 jagatanov, pet vozov rudečega atlasa, osem vozov perziških preprog, dva voza najkrasnejših kož kašmirskih, 5000 bagdanskih pasov in ravno toliko astrahanskih kožuhov in 300 arabskih žrebcov — to vse za Ukrajno, za Kozake. Jez za-se tirjam konja belega ko sneg z ujzdo in sedlom, na kakoršnega se sultan useda, in kupo iz suhega zlata z vdelanimi safiri. Tudi naj dá 30 ladij za prepeljavo vsega tega čez morje, naj ukaže svetovavstvu in pašatom, da nas sprejemajo kakor naj boljše prijatle in dobrotnike muzelmanskega carstva. V tej noči ostane vse, kar je v predmestjih carigradških, od nas vzetih, meni in mojim prijatlom. Ako mi zjutraj pripeljete, česar želimo, zapustimo gospodstvo muzelmansko. Odgovora čakam do dobe, ko se sonce do polovice skrije v morje. Ko ta doba preide, dam povelje k napadu“.

Kihaja-bej odgovorí: „Tvoje tirjatve nesem gospodu svojemu; velika je milost in miloserčnost njegova! O pravem času bom dal odgovor, naj bo z besedo ali s kroglo“.

Na to se verne poslanec v seraj.

Ni še zatonilo sonce v morje, ko se verne Kihaja-bej s fermanom.

„Sultan, moj gospod, prisega v imenu preroka, na njegov grob v Meki in na sedmo nebo, da dá atamanu Kozaku .....“ (sledé tirjani darovi). Dalje prisega biti prijatel Kozakov, zapoveduje Tatarom spremiti Kozake do Ukrajne, kakor dobre prijatle svoje“.

„V imenu Boga kristjanov, pri terpljenji Odrešenika, pri prečistem spočetji presvete Device“ — govorí za-se ataman — „prisegam ko prijatel zapustiti zemljo muzelmansko, in da jez in Kozaci bomo živeli kakor prijatli sultana“.

Dalje pravi Kihaja-bej: „Sultan moj gospod in gospodar bi rad obdaril tistega serčnega junaka, ki je prederl v sredo našo in je snel zastavo preroka. Govori junak, ka j tirjaš? Ali konje ali sabljo z zlatom vdelano?

Konašević stopi zmed verste in zaverne: „Muzelman! moje sveto je Bog-človek, Jezu iz Nazareta! Sabljo imam, zlata nepotrebujem; v naših stepah se pasejo dobri konji. Ako mi hoče sultan dar dati, njemu in meni dostojnega, naj mi dá sveti obraz Odreščenika, ki je zdaj shranjen v neki palači visoke Porte“.

Kihaja-bej se loči od atamana, ki govorí svojim: „Bratje, pri Turcih je beseda sveta; noč je naša, — al zjutraj naj bo vsak na svojem mestu“. —

„Slava atamanu!“ razlegalo se je na to po ulicah carigradških.

Na jutro zgodaj so Kozaci zapustili Carigrad, ko so prejeli davek jim obljubljeni do poslednjega moža.

(Slov. Nov.)

Slovanski popotnik.

* Odbor celovški družtva sv. Mohora je zastran izdaje sv. pisma v slovenskem jeziku, kteremu so presv.

knezoškof lavantinski Slomšek spisatelje poskerbeli in zraven tudi želje na znanje dali, da bi se to prevažno delo koj hitro začelo, v seji 28. januarja sledeče sklenil:

Družtvo sv. Mohora ima samo na svoje stroške slovensko sveto pismo, kakor je v nemškem Allioli-ovo, izdati. — V ta namen naj celovški odbor napravi liste za naročbo in jih po visokovr. škofijstvih na vse dehantije slovenske razpošlje; škofijstva naj se ponižno prosijo za podporo. — Naročba se naj razpiše koj hitro, in se raztegne na 3 mesce. — Sv. pismo se nima zarajtati med družtvene knjige, ki se vsako leto družtvenikom dajajo. Da gg. družtveniki pa vendar nekaj dobička imajo, se bode jim ena tiskana pôla sv. pisma po 3 krajcarje srebra, drugim naročnikom po 4 kr. sr. in potem po štacunah po 5 kr. sreb. dajala. — Vsak naročnik — naj bo družtvenik ali ne — pri vpisovanji plača 2 fl. sr. popred, kadar en zvezek sv. pisma prejme, pošlje družtvu toliko, kolikor ta zvezek po zgorej odločeni ceni zneze. Goldinarja, ki ju je pri vpisovanji plačal, se mu zarajtata pri poslednjem zvezku, kakor je to pri vsih naročbah navada. — Narprej se dokonča 5 Mojzesovih bukev. Kader so dokončane (cel pentateuch na svitlem), se prestopi k sv. pismu novega zakona, in slednjič se napreduje s sv. pismom starega zakona. — Kar tiskarja tiče, se bode tiskanje tistemu izročilo, ki se nar boljši kup in nar lepše tiskati zaveže. Ako je pa gosp. Leon v Celovcu pripravljen po ravno enaki ceni, na ravno enakem papirji tiskati in si nove od celovšk. družtv. odbora izbrane pismenke priskerbeti: ima on pred vsakim drugim pervo pravico, ker to za popravljanje nar ročneje in nar boljši kup kaže. — Se bode poskerbelo, da bode vse rokopise en gospod pregledal in opilil, da bode tudi zastran jezika vse jasno, gladko in enolično. — Sv. pismo se dokonča saj v treh letih. — Prihodnji „Prijatel“ bode že prinesel povabilo na naročbo.

* V zboru „Matice“ zagrebške je bilo unidan sklenjeno, naj bi se zavolj zedinjenja vsih zagrebških narodnih družtev v eno enoto zaslišale mnenja posamnih teh družtev, ki so si po namenu enake, namreč družtva za povestnico jugoslavensko, narodnega muzeja, vodstva narodnega doma. V pogovor ta je „Matica“ izmed odbornikov izvolila svoje zastopnike.

* Kazneni postupnik gosp. dra. A. Rojca se tiskuje v nar. tiskarnici.

* Deželni arhivar gosp. Ivan Kukuljević je od ministerstva kupčije in javnih stavb izvoljen za varha stavbinih spominkov horvaške kronovine.

* Dr. Jožef Pavičić v Kragujevcu je dogotovil rastlinstvo (floro) serbsko. Delo to, v kterem so vse rastline Serbskega popisane, obsega 13 zvezkov, in se bo izdalo na stroške „družtva serbske slovesnosti“.

* Od letošnjega pusta piše „Neven“ iz Zagreba: „Že mnogo let nismo imeli v Zagrebu tako živega in bučećega pusta kakor letos, — je, kakor da bi svet, čebolj tožl zavolj dragine in pomanjkanja, timveč iše tolažbe v hrupu veselic. Sicer ne moremo nič posebnega povedati, o čem bi se naše pustnice ločile od enacih veselic druzega „civiliziranega“ sveta, kjer so balovi in plesi cvet in krona družtvenega življenja!“

* Z zalogom zavoda sv. Jovana v Pragi se je dotisnil 2. del dr. Frenclove „Postile“ v 20.000 iztisih.

Kratkočasnici.

— Da pri vsih svojih praznih verah so malopridneži večkrat vendarle tako zabiti, da ne spoznavajo, kar se z rokami in nogami prijema, priča je sledeča resnična prigodba.

Pred nekterimi leti je bilo nekemu gospodarju blizo V.... nekaj denarjev ukradenih; dozdevalo se mu je pa precej, da je mogel biti hišen tat pri tem početku. Bil je pa v tisti strani človek, kteri je sploh za preroka in vedeža veljal, A..... po priimku. Okradeni gospodar se tedaj nalašč pričo vsih domačih v hiši hudo ponaša: „Ne jenjam pred, da ga izvém, kdo mi je denar ukradel; k A..... pojdem, pa mi bo tatú povedal“. — Kaj se zgodí na to? Tat prestrašen hití k unemu vedežu, ter pravi: „Veš ti, če moj gospodar pride, nikar mu ne povej, da sem jez dnarje vzel; sej mu jih bom precej nazaj dal“. — Se vé, da je uni prerok po takem lahko tatú povedal, in da je okradeni gospodar tudi svoj denar povernjen dobil.

Znojemski.

— Bedak je slepca vodil. Prišla sta do bervi, ktera na pol trohljiva je čez širok potok deržala. Bedak na berv stopa, ter poskuša, ali bo deržala obadva, ali jih ne bo? pa vidi, da ne bo nič. Nekoliko postojí, ter pomišljuje, kaj bi storil, ker posamezno ne moreta čez berv; slepec namreč brez vodnika bi bil v potok telebil. Ali glej! zdajci se mu zdani. Modra misel mu v glavo šine. Slepca zgrabi, zadene na ramo, in ga nese čez berv. Pa ni še bil do srede, že berv zabruščí in oba šterbonkneta v vodo. Ravno prav, da voda, če tudi široka, vendar le ni bila globoka. Urno, kar more, bedak iz nje skobaca, in tudi slepca srečno spravi na suho. Vès moker še nekoliko na bregu postojí, ter otožno gleda na poderto berv jeclaje: „sem rajtal, da me bo berv deržala, ko sem samši mislil čez njo! Kaj bi še le bilo, ko bi bila obadva ob enem na-njo stopila?“

—f—

Novičar iz austrijanskih krajev.

Iz Celja 28. febr. Minulo leto so, kakor smo bili svojim bravcem povedali, v Celji 80 lesenih kolíb (hiš) za angležko vojsko v Krimu napravili. S timi kolíbami sta tudi dva tesarja od tukej bila odposlana, da bi jih v angležkem taborišču v Krimu sostavila. Dan sv. Štefana sta iz Tersta po morji odrinila ter srečno v Balaklavo dospela.

Minuli teden sta ta dva tesarja spet nazaj v Celje prišla. Ne vesta ravno veliko povedovati od potovanja svojega — kar tudi od priprostih ljudí ni pričakovati — vidila pa tudi nista nič veselega. Od Tersta do Carigrada pripovedujeta, sta jadrala 10 dní, odtod do Balaklave pa 6 dní. Balaklava je velika luka polna vojnih ladij; na bregu je pa majhno selišče, kjer je nek 6 do 8 bajtic tako bornih, da niso vredne, da stojé. Od Balaklave do angležkega taborišča je nek 3 ure hodá, pa pot do tje je brez poti, blato do kolen, vprežne živine celó nobene, da je popolnoma nemogoče, iz luke kaj v taborišče peljati. Okolica, kakor deleč očí nesejo, je neizrečeno pusta in žalostna; ne germa, ne drevesica ni viditi; le kamenje, mlakuže in blato nahaja se tam. — Zima v Krimu ni bila ravno ojstra, timveč prav toplo je bilo. Tri tedne sta bila moža v Balaklavi, pa le eno samo kolíbo sostavila; druge kolíbe so nek v ladjah ostale! Ko sta nazaj se peljala, je na bližnjih bregovih in otokih že drevje cvetelo in bilo je pomladansko prijetno vreme; pridšim pa na jadransko morje, prikazovale so se albanske in dinarske planine z belim snegom pokrite, in pihala jim je nasproti merzla severna sapa.

J. Š.

Iz Šentjerneja na Dolenskem 26. febr. *) Šentjernejska šola je bila nekoliko zaostala, ker so starši in otroci od jeseni blizo do novega leta šolskega učitelja pogrešali. Zdaj pa, ker smo novega pridnega učitelja iz Štajarskega dobili, prav dobro vsakdanja in nedeljska šola napredujete. V vsakdanjo šolo hodi čez 90 otrok obojega spola, v nedeljsko pa še več. — Tudi dohodki tukajšnjega učitelja so po mnogem prizadevanji gosp. župana V. Lesar-ja in gosp. fajmoštra J. Grablovica zboljšani, ker imel bo dobro pšenično in ajdovo biro po domači fari. — Čujte še eno od veselja in žalosti vinskih tatov! — 23. dan p. m.

*) Res čudno se nam zdi, kdo nam Vaše dopise priderżuje? Danes še le smo tega prejeli. Vred.

zvečer se vzdigne 5 do 6 tatov iz vasi Cer. Št. J. f. v neki hram, ki prav na samotnem kraji pod gorjanskim hribom stojí, vino krast. Pa preden ukradeno blago v namenjeni kraj odnesó, si zakurijo v hramu ogenj, pa se vina dobro nalukajo. Bili so tako židane volje, da so jeli zdravice popevati, menivši, da v tako samotnem kraji jih nihče ne posluša. Pa včasih ima vsaki germ ušesa! Iz neke druge bližnje vasí M. sta ravno v tej samoti dva lovca s puškami volka pričakovala, in ker tako pozno pri njima znanem hramu luč in veselo petje začutita, se bližje tje po snegu plazita ter tatove — keršene volkove — zapazita. Sama si jih pa ne upata zmoči, tedaj hitro še nekoliko sosedov skličeta, da se ž njima na ta čudovitni lov podajo. Tri teh tatinskih volkov zasačijo, drugi so jo odnesli.

Gotovo bi bil to namest divjih volkov dober lov, ako bi le eden zmed tatov obležal ne bil, ker so ga tako stepli, da je še tisto noč proti jutru umerl. Lepstanski.

Iz Ljubljane. Presv. cesar so 17. febr. svetovavca c. k. deželnega poglavarstva in častnega korarja gosp. dr. Simona Ladinig-a prošta ljubljanske škofije z naslovom in častjo c. k. svetovavca deželnega poglavarstva, — gosp. Jožefa Zupana, namestnika šenklavškega fajmoštra, pa korarja izvolili. — Danes zjutrej je imel iz Carigrada pridši gosp. baron Bruk iz Tersta skoz Ljubljano na Dunaj iti.

Novičar iz raznih krajev.

Kdaj in kako se smé prodajati kaka občinska ali srenjska lastnína, določuje razglas c. k. česk. deželnega poglavarstva takole: Občina ali srenja smé kakošno lastnino le tadaj prodati, ako deželno poglavarstvo v to dovoli; dovoli se pa kaj tacega le takrat, ako se dokaže, da ne le za zdaj temuč tudi za prihodnji čas to očiten dobiček donaša občini (srenji), ali da se bojo potem srenjske zemljiša bolje obdelovale, ali da je to zavolj javnih vzrokov potrebno ali koristno. Če tedaj kaže, da bi prav ali potrebno bilo, ako se kaka srenjska lastnina prodá, mora to srenjski odbor skleniti; pri tem sklepu morate pa naj manj dve tretjini odbornikov pričujoče biti in čez polovico zbranih odbornikov mora v prodajo dovoliti; pomenki in sklepi tega zbora se morajo razločno zapisati v protokol. Ako je sklep prodaje storjen, imajo vse, kar prodajo zadeva, župan in kantonska gosposka izpeljati. — V Dalmacii je za vjetje vojaškega begúna (deserterja) darilo ali naglavnica od 22 fl. 18 kr. na 24 fl. povišana. — „Austria“ oznanja, da se iz Poljskega spet smé pšenica v naše cesarstvo (v Krakovo) voziti. — Požar na Hradšinu v Pragi je cesarskim sobam tako malo škodoval, da se bojo cesar Ferdinand spet kmali v svoje stanovanje preselili. — Tisti napad rusovske armade na Eupatorio, kterega smo zadnjič omenili, je vendar le resnica, ktero poterjujejo vse novíce in knez Menšikov sam, le s tim razločkom, da pravi: „17. febr. je peljal general Krulov en oddelk rusovske armade na razgled proti Eupatorii, topničarji so začeli streljati na Turke in so jim posmodili 5 vozov smodnika in demontirali nektere topove; ko pa je rusovska armada se prepričala, da ji 40 000 Turkov nasproti stojí z 100 topovi, se je spet nazaj umaknila“. Omer-paša terja hitro vse konjike iz donavske armade, ker pravi, da ne more pred nad Ruse iti, dokler nima 18.000 konjikov. Francozi in Angleži stojé zdaj že tikoma zidovja Sevastopoljske terdnjave, pripravljeni na naskok. Ko je unidan general Canrobert francozki armadi oklicati dal: naj se oglasí 10.000 vojakov, ki so prostovoljno pripravljeni za naskok terdnjave, se je oglasilo vsih 40.000. Čeravno cesarju Napoleonu vse odsvetuje, naj bi ne šel v Krim, ker bi utegnil prihod njegov francozko armado zlo povzdigniti čez angležko, to pa razdvojiti edinstvo dosedanje, še vendar nek ni opustil tega namena, ker je v vsih svojih sklepih nepremakljiv. 28. febr. je šel v Boulogne in odtod se pričakuje razglas zastran odhoda v Krim. — Angležko ministerstvo se bo počasi vendar iznova osnovalo; že se imenujejo možje, ki jih je Palmerston izbral v ministerstvo; tudi lord Russel je med njimi kot minister naselbin. Zdaj pa gré Russel čez Berlin na Dunaj, kjer se bo v malo dneh (pravijo 7. dan t. m.) začel tisti imenitni kongres (shod), v kterem bo določeno: ali bo kmali mir ali pa vojska, kakošne še morebiti svet vidil ni; rusovska vlada bo namestovana pri tem zboru po 2 poslancih (Goršakov in Titov), turška tudi po dveh (Arif Effendi, drugi še ni znan), angležka tudi po dveh (Westmorland in Russel), austrijanska tudi po dveh (Buol-Schauenstein in Prokesch-Osten), francozka pa le po enem (Bourqueney). Pruske vlade ni zraven. Vradni dunajski časnik „Oest. Corr.“ pravi od tega kongresa: „Radi spoznamo, da izid tega pogajanja, kakor vsako človeško početje, je v božjih rokah; vendar se bode prevažno to opravilo za pomirjenje sveta začelo pod okoljšinami, ki le dobro obetajo“. — Sardinski vladi, ki se je po mislih rusovskega cara zoper mednarodno pravo pridružila zvezi Angležev in Francozov, je rusovska vlada napovedala vojsko.

Kako v Slavonii jokaje se za merliči tožujejo.

Na grobu maternem.

Jaoh, majko! željo moja! [1])
Jaoh, majko! rodjenico moja! [2])
Pusta kućo [3]) moja! Prazna kućo moja!
Težka bědo [4]) moja! Huda srećo [5]) moja!
Tko će mene, majko! světovati?
Tko će mene podpomagati? [6])
Kome ću se odsad pohvaliti? [7])
Kome ću se odsad potužiti?
Na kog' ću se odsad osloniti?
Mila majko, drago ime sladko!
Šutiš [8]), majko? ništa ne govoriš?
Što će tvoje nejačke [9]) sirote
Sad brez tebe na sunašcu jarku [10])?
Tko li će ih, majko! oděvati!
Tko li će ih, majko! obuvati?
Tko li će im postelju sterati [11])?
Tko li će ih, majko! umivati?
Tudja će ih majka uspavljivat [12]),
Tudja će ih majka oděvati,
Tudja će im postelju sterati.
Jadne [13]) tvoje nejačke sirote,
Kuda će se sada potěpati?
Jao od děrvca do sinja kamena [14]),
Od nemila do nedraga [15]).

[1]) Jugoslovenšćina spreminja a žensk. spola v 5. sklonu v o, pa le pri imenih, pri prilogih pa ne. — [2]) Rodnica, to je, porodnica. — [3]) Hiša, primeri „koča“. — [4]) Nadloga. — [5]) Sreča, staroslov. srešča (occursus) iz „rět“, ob-rěsti, reščû, nahajati, najti, nahajam, Mat. 8. 28: sreščû, srěsti = srečam, srečati; tedaj je pomenjala nekdaj „sreča“ vse, kar koli se je komu pripetovalo dobrega ali hudega (zlega) — was immer Einem begegnete. (Gl. Miklos. Rad.) Beli Krajnci pravijo še: zla sreča te zadela! Bog daj srečo dobro! — [6]) Glag. nedovrš. od -pod-po-moči. — [7]) ću, hoću = čem, hočem, tukaj pa = bodem: komu se bódem od sedaj (poslej) pohvalili; „kome hoću (ću), da se pohvalim? To bi se pa reklo po naše: komu se hočem (čem) pohvaliti? — [8]) Molčiš. — [9]) Nejake, to je, slabe. — [10]) Na sončicu žarkem. — [11]) Sterati = razprostirati, pogrinjati, postiljati. — [12]) Spati spravljati, zazibovati, einschläfern. — [13]) Revne; belim Krajncom je pa jaden = jezen; jad = jeza (tudi strup); jadljiv, jadljivec — kdor se rad jadí (jezí), včasih tudi „jähzornig“. — [14]) Od drevesica do sivega kamna. — [15]) Od nemilega do nedragega, to je, od zla do zla. Beli Krajnci pravijo še včasih po starem: vsega dobra — namesto: dobrega, tudi: „iz lepa“, „iz gerda“, „iz dobra“, „iz huda“, ali: „z lepa“, „z gerda“ itd. Drugod, kodar so že zabili priloge tako po starem sklanjati, pravijo: „z lepo“, „z gerdo“ (menda „vižo“).

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.